

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Laura Liimatainen

YHDISTYKSEN LUOTTAMUSHENKI- LÖIDEN VASTUU

Liiketalous
2016

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Laura Liimatainen
Opinnäytetyön nimi	Yhdistyksen luottamushenkilöiden vastuu
Vuosi	2016
Kieli	suomi
Sivumäärä	41
Ohjaaja	Tuula Hartman

Tutkimuksen tarkoituksena on vastata kysymykseen, mitä tarkoitetaan yhdistyksen luottamushenkilön vastuulla. Lisäksi tutkimuksessa pyritään kertomaan, miten vastuu käytännössä toteutuu yhdistyksen toiminnassa. Työssä keskitytään rekisteröityihin yhdistyksiin. Työssä käsitellään myös rekisteröimättömiä yhdistyksiä, jotta rekisteröidyn ja rekisteröimättömän yhdistyksen erot tulisivat esille.

Tutkimus perustuu yhdistyslakiin sekä muuhun yhdistyksiä velvoittamaan lainsäädäntöön. Työn pääasiallisina lähteinä on käytetty oikeuskirjallisuutta sekä oikeustapauksia. Oikeustapausten avulla pyritään selvittämään, kuinka yhdistyslakia tulkitaan tuomioistuimissa.

Tutkimuksen mukaan luottamushenkilö on vastuussa toimistaan yhdistyksen kokoukselle tai vaihtoehtoisesti hallitukselle. Luottamushenkilön tulee nauttia valitsijoiden luottamusta koko toimikautensa ajan. Luottamushenkilö voidaan erottaa tehtävästään pelkän epäluottamuksen perusteella. Luottamushenkilön vastuu jakaantuu parlamentaariseen, siviili-oikeudelliseen sekä rikosoikeudelliseen vastuuseen. Luottamushenkilö voi joutua korvaamaan yhdistykselle tai muulle henkilölle aiheuttamansa vahingon, jonka hän on aiheuttanut toimiessaan luottamustehtävissä.

ABSTRACT

Author	Laura Liimatainen
Title	Responsibilities of Person Elected to a Position of Trust in an Association
Year	2016
Language	Finnish
Pages	41
Name of Supervisor	Tuula Hartman

The study aimed to answer the question of what is meant by the responsibility of person elected to a position of trust in an association. In addition, the study aimed to explain how the responsibility appears in the activities association. The study focused on registered associations. However, the thesis also dealt with unregistered associations so that the differences between registered and an unregistered associations would be revealed.

The thesis is based on Act on Association and other legislation an association must follow. The main sources of the study were legal literature and case law. Legal cases will help the reader to understand how the law on associations is interpreted in the courts.

According to the results of the thesis the person elected to a position of trust is responsible to the Statutory Association Meeting or the board. The person elected to a position of trust has to have the trust of the selectors throughout his/her mandate. Also, the person elected to a position of trust can be discharged from the position of trust based on lack of trust. The responsibilities of the person elected to a position of trust are divided into parliamentary, civil-legal and criminal liability. The person elected to a position of trust may be required to pay the association or any other person the damage which he has caused when acting in a position of trust.

Keywords non-profit association, a person elected to a position of trust, Act on Association, liability for damages

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	3
2	YHDISTYSMISVAPAAUS	4
	2.1 Yhdistysautonomia	4
	2.2 Kielletyt ja luvanvaraiset yhdistykset	4
3	YHDISTYSTOIMINTA.....	7
	3.1 Yhdistystoiminnan ja yhdistyslainsäädännön historia Suomessa.....	7
	3.2 Yhdistyksen perustaminen	9
	3.3 Yhdistyksen rekisteröinti ja oikeustoimikelpoisuus	10
4	JÄSENEÄ YHDISTYKSESSÄ	12
	4.1 Yhdistykseen liittyminen	12
	4.2 Yhdistyksen jäsenen oikeudet ja velvollisuudet	13
	4.3 Yhdistyksen jäsenlajeja.....	14
	4.4 Yhdistyksestä eroaminen ja erottaminen	14
	4.5 Jäsenoikeuksien rajoittaminen ja kurinpitotoimet	16
5	YHDISTYKSEN PÄÄTÖSVALTA JA PÄÄTÖKSENTEKO	19
	5.1 Toimivallan muodot.....	19
	5.2 Yhdistyksen kokous	20
	5.3 Yhdistyksen ylimääräinen kokous	22
6	YHDISTYKSEN HALLITUS.....	23
	6.1 Hallituksen valinta ja erottaminen	23
	6.2 Hallituksen tehtävät ja velvollisuudet.....	24
	6.3 Hallituksen kokous ja päätöksenteko.....	26
	6.4 Yhdistyksen edustaminen ja nimenkirjoitusoikeus.....	27
	6.5 Rekisteröimättömän yhdistyksen edustaminen.....	29
7	HALLINNON JA TALOUDEN VALVONTA	30
	7.1 Sisäinen ja ulkonen valvonta	30
	7.2 Tilin- ja toiminnantarkastus	31
	7.3 Vastuuvapauden myöntäminen	32

8	YHDISTYKSEN LUOTTAMUSHENKILÖIDEN VASTUU	34
8.1	Parlamentaarinen vastuu	34
8.2	Vahingonkorvausvastuu.....	35
8.3	Rikosoikeudellinen vastuu	36
9	POHDINTAA JA YHTEENVETO.....	38
	LÄHTEET.....	40

1 JOHDANTO

Suomessa oli vuoden 2015 loppuun mennessä 137 897 rekisteröityä yhdistystä (Patentti- ja rekisterihallitus 2016a). Vuonna 2015 uusia yhdistyksiä rekisteröitiin 2193 (Patentti - ja rekisterihallitus 2016b). Molemmissa luvissa on mukana vain rekisteröidyt yhdistykset. Suomen suurin järjestöryhmä on kulttuuri- ja harrastusjärjestöt, joita on Suomessa 28 000. Jäseniä näissä yhdistyksissä on 5 miljoonaa. Toiseksi suurin ryhmä on sosiaali- ja terveysjärjestöt, joita on 13 000. Näissä järjestöissä on jäseniä miljoona. (Kansalaisyhteiskunta 2016).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on vastata kysymykseen, mitä tarkoitetaan yhdistyksen luottamushenkilön vastuulla. Lisäksi työssä pyritään selvittämään, miten luottamushenkilöiden vastuu käytännössä toteutuu yhdistystoiminnassa ja mitä velvoitteita yhdistyslaki asettaa yhdistystoiminnalle ja siitä vastaaville henkilöille. Työssä keskitytään lähinnä rekisteröityihin yhdistyksiin. Sen lisäksi käsitellään myös rekisteröimättömiä yhdistyksiä, koska näin pyritään tuomaan esiin eroa rekisteröidyn ja rekisteröimättömän yhdistyksen toiminnasta.

Työn lähteenä käytetään yhdistyslakia sekä kirjanpitolakia yhdistyksiä velvoittavilta osilta. Yhdistyslain lisäksi työssä käytetään oikeudellista kirjallisuutta, viranomaisten ja muiden toimijoiden verkkosivuja sekä oikeustapauksia. Työssä käytetään korkeimman oikeuden, hovioikeuden, Korkeimman hallinto-oikeuden sekä hallinto-oikeuden ratkaisuja. Oikeustapausten avulla pyritään avaamaan miten yhdistyslakia sovelletaan oikeuskäytännössä.

Opinnäytetyö koostuu yhdeksästä luvusta. Työn alussa käsitellään yhdistymisvapautta, mikä toimii pohjana yhdistystoiminnalle. Seuraavat luvut painottuvat yhdistyksen perustamiseen sekä yhdistyksen jäsenten ja hallituksen toimintaan yhdistyksessä. Kahdessa viimeisessä luvussa keskitytään yhdistyksen luottamushenkilöiden vastuuseen sekä yhdistystoiminnan valvontaan. Viimeisessä luvussa tehdään yhteenveto työn sisällöstä.

2 YHDISTYSMISVAPAAUS

Suomen perustuslain 13§ mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapaudella tarkoitetaan oikeutta ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Ammatillinen yhdistyminen ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi on turvattu. (Suomen Perustuslaki 731/1999) Negatiivisella yhdistymisvapaudella tarkoitetaan oikeutta olla kuulumatta yhdistykseen (Halila & Tarasti 2011, 45).

2.1 Yhdistysautonomia

Yhdistysautonomialla tarkoitetaan itsemääräämisoikeutta, itsehallinnollisuutta, oikeustoimikelpoisuutta ja viranomaisten puuttumattomuutta yhdistyksen toimintaan. Yhdistysautonomia tarkoittaa, että päätösvalta yhdistystä koskevissa ja sen sisäisissä asioissa kuuluu yhdistykselle itselleen. Tämän oikeuden voidaan katsoa olevan yhdistysoikeuden arvoperustaan pohjautuvaa. Yhdistyksellä voidaan katsoa olevan ensikäden oikeus omien sääntöjensä tulkintaan. (Muukkonen 2008, 288)

Yhdistymisvapaus antaa yhdistykselle oikeuden järjestää sisäisesti oma toimintansa haluamallaan tavalla. Olennainen osa yhdistymisvapautta on oikeus purkaa yhdistys milloin tahansa, kunhan jäsenet päättävät siitä. Oikeuden tekemä päätös yhdistyksen lakkauttamisesta on mahdollinen vain laissa määrätyillä keinoilla. (Loimu 2010, 21–22)

2.2 Kielletyt ja luvanvaraiset yhdistykset

Yhdistyslain 3§ mukaan yhdistys, jonka voidaan katsoa edellyttävän jäseniltä vaadittavan kuuliaisuuden ja joukkomuodostelmiin tai ryhmytyksiin jakautumisen perusteella tai aseellisen varustautumisen vuoksi kokonaan tai osittain sotilaalliseen tapaan järjestetyiksi, on kielletty (Yhdistyslaki 503/1989). Yhdistyslaissa määriteltujen molempien ehtojen on toteuduttava, jotta yhdistys voidaan katsoa sotilaallisesti järjestäytyneeksi. Ehtoja voidaan tutkia mm. univormuja, annettavaa valaa sekä käskyjen tottelemisvelvoitetta tarkastelemalla. Sotilaallisia yhdistyksiä

koskeva kielto on ehdoton, eikä siitä poiketa. Kielto koskee sekä rekisteröityjä, että rekisteröimättömiä yhdistyksiä. Rikoslaisissa on säädetty rangaistavaksi laiton sotilaallinen toiminta. (Halila & Tarasti 2010, 96–97)

Yhdistyslain 4§ mukaan yhdistystä, jonka toimintaan kuuluu ampuma-aseiden käytön harjoittelu ja joka ei ole yksinomaan metsästystä varten, ei saa perustaa ilman aluehallintoviraston lupaa (Yhdistyslaki 503/1989). Yhdistyslain mukaan metsästystä varten perustetun yhdistyksen ei tarvitse hakea erikseen lupaa, mutta jos yhdistyksen toimintaan kuuluu erikseen ampumaharjoittelua metsästystaidon ylläpitämiseksi, on lupa haettava. Luvanvaraisia ovat esimerkiksi ne urheiluseurat, joissa harrastetaan kilpa-ammuntaa tai ampumahiihtoa. Myös olemassa olevan yhdistyksen muuttaminen ampumayhdistykseksi on luvanvaraista. (Halila & Tarasti 2010, 98–99)

Hämeenlinnan HAO:n ratkaisussa nro 22.12.2004 otetaan kantaan aseellista toimintaa harjoittavan yhdistyksen perustamisen laillisuuteen. Hakija oli perustamassa Suomen Suojeluskunta ry – nimistä yhdistystä. Lääninhallitus hylkäsi hakemuksen, koska suojeluskuntatoiminnan voitiin katsoa viittaavan 1944 lakkautettuun Suojeluskuntajärjestykseen. Yhdistyksen sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoituksena oli kehittää, organisoida ja tukea suojeluskuntatoimintaa sekä tuottaa jäsenilleen turvallisuuspalveluita, kouluttaa ampuma-aseiden käyttöä sekä ylläpitää ampumaratatoimintaa. Koska kyseessä ei ollut ns. perinneyhdistys, sen voitiin katsoa olevan ainakin osittain yhdistyslain 3§ mukaan sotilaallinen. Lupaa yhdistyksen perustamiseksi ei voitu myöntää. (Hämeenlinnan HAO 22.12.2004 04/0780/1)

Yhdistyslain 1§ mukaan yhdistys ei saa olla hyvien tapojen vastainen. Viranomaisella on oikeus evätä yhdistyksen rekisteröintihakemus, jos se pitää yhdistystä hyvien tapojen vastaisena. Hyvien tapojen vastaisuutta ei voida määritellä laissa tarkasti, koska se saa sisältönsä yleisesti oikeus- ja moraalikäsityksistä. Tämäkin lisää lain kohdan soveltamisen ongelmallisuutta. (Halila & Tarasti 2011, 71–72)

Hallituksen esityksessä sanotaan, että yhdistys ei osaa olla lain ja hyvien tapojen vastainen. Yhdistymisvapaudella ei tarkoiteta yhdistyksiä, joiden tarkoituksiperät ovat lain ja hyvien tapojen vastaisia. Hallituksen esityksen mukaan hyvien tapojen

vastaisuus ei ole laissa määriteltävissä, koska se saa sisältönsä kunkin ajan oikeus- ja moraalikäsityksistä. (Hallituksen esitys 64/1988)

KHO: 2014:1 päätöksessä otetaan kantaa voitiinko kannabisyhdistyksen perustaminen kieltää laillisesti hyvien tapojen vastaisena. Yhdistyksen tarkoituksena oli sen sääntöjen mukaan vaikuttaa päihdepolitiikkaan ja lainsäädäntöön kannabiksen osalta. KHO:n mukaan sen tehtävä ei ollut ottaa kantaa yhdistyksen sääntöjen mukaiseen tarkoitukseen vaan voitiinko yhdistyksen rekisteröiminen evätä ottaen huomioon perus- ja ihmisoikeudet. Yhdistyksen rekisteröintiä ei tulisi pitää kannanottona kannabiksen sallittavuuteen yhdistyksen säännöissä esitetyllä tavalla. Rekisteröintiä arvioitaessa otettiin huomioon myös mahdollisuudet lakkauttaa yhdistys, jos sen toiminta olisi lain tai hyvien tapojen vastaista. Yhdistyksen sääntöjen mukainen toiminta ei antanut riittävää yhteiskunnallista perustetta kieltää yhdistyksen rekisteröintiä. (KHO:2014:1)

3 YHDISTYSTOIMINTA

Yhdistystoiminnalla tarkoitetaan yhdistyksen jäsenten toimintaa yhteisen aatteen hyväksi. Suomalaisen yhdistymisvapauden perusteella yhdistys voi toimia rekisteröitynä tai rekisteröimättömänä. Jotta yhdistys on aatteellinen, tulee sen toimia hyvän asian, aatteen tai harrastuksen edistämiseksi. Aatteellisia yhdistyksiä ovat esimerkiksi poliittiset puolueet, ammatilliset etujärjestöt, erilaiset ajanviete-, urheilutoiminta- ja harrastusyhdistyksset sekä kulttuuri-, sosiaali-, ja hyväntekeväisyisyhdistyksset. Yhdistystoiminta on yleensä pysyvää. Jos toiminnan luonne on elinkeinotoimintaa tai taloudellista, ei yhdistystä kannata perustaa. (Patentti- ja rekisterihallitus 2015a)

Aatteellisella yhdistyksellä tarkoitetaan vähintään kolmen jäseneksi aikovan yksityisen henkilön, yhteisön tai säätiön sopimuksella perustama yhdistystä, jonka tarkoitus on aatteellinen. Aatteellinen yhdistys voi harjoittaa ansiotoimintaa tai elinkeinoa, jos tästä on määräys yhdistyksen säännöissä tai jos se muuten välittömästi liittyy sen tarkoituksen toteuttamiseen tai sitä voidaan pitää taloudellisesti vähäarvoisena. (Tilastokeskus 2015)

Käytännössä yhteenliittymää voidaan pitää yhdistyksenä, jos siinä on vähintään kolme jäsentä, sillä on jokin aatteellinen tarkoitus ja sen toiminta on tarkoitettu pysyväksi. Yhdistystä voidaan kutsua muillakin nimillä kuten osasto, kerho, seura tai klubi. Yhdistysten muodostama yhdistys on usein liitto. Liitto ei aina tarkoita, että se muodostuisi useasta yhdistyksestä esimerkiksi Suomen Lääkäriliitto, jonka jäseniä ovat yksittäiset lääkärit. (Loimu 2010, 23,25)

3.1 Yhdistystoiminnan ja yhdistyslainsäädännön historia Suomessa

Yhdistystoiminnalla ja kansalaisten vapaalla yhteistoiminnalla on Suomessa pitkät perinteet. Ruotsin vallan aikana 1700-luvulla ei ollut erillistä yhdistyksiä koskevaa lainsäädäntöä. Ensimmäiset aatteellisten yhdistysten edeltäjät olivat klubeja ja seuroja, mutta jäsenmäärät olivat vaatimattomia. Valtiovallan suhtautuminen järjestöihin vaihteli. Välillä järjestöt sallittiin ja välillä kiellettiin. (Halila & Tarasti 2011, 3)

Autonomian aikana vuodesta 1809 lähtien noudatettiin Suomessa Ruotsin vallan aikaisia oikeusperiaatteita ja säädöksiä. Yhdistyksiä koskeva oikeuskäytäntö ei kuitenkaan ollut vakiintunutta. Vuodesta 1849 lähtien piti hakea hallitukselta lupaa yhdistyksen perustamista varten. Myöhemmin lupajärjestelmää kevennettiin ja järjestötoiminnan suuri läpimurto sijoittuu 1880-luvulle. Helmikuun manifestin myötä 1899 yhdistystoiminta vaikeutui. Kokoonntumisvapautta heikennettiin ja yhdistyksiä lakkautettiin. (Halila & Tarasti 2011, 3-4)

Vuonna 1906 ensimmäisen sortokauden päättymisen jälkeen Suomessa vahvistettiin laki, jonka mukaan Suomen kansalaisilla oli oikeus perustaa yhdistyksiä sellaisia tarkoituksia varten, jotka eivät ole hyvien tapojen vastaisia. Autonomian aikana ei kuitenkaan saatu säädettyä yhdistyslakia hallitsijan vastustuksen vuoksi. Periaatteessa maassa vallitsi yhdistymisvapaus, mutta käytännössä noudatettiin toimilupajärjestelmää. (Halila & Tarasti 2011, 4)

Yhdistyslaki säädettiin vuonna 1919. Kyseinen laki oli säädetty sellaisia yhdistyksiä varten, joilla oli yksinkertainen organisaatio ja jossa jäsenet olivat pääsääntöisesti yksityishenkilöitä. Tuolloin oli olemassa jo liittomuotoisia yhdistyksiä, mutta hallitusvalta pelkäsi menetellä muulla tavoin. Vuoden 1919 säädetyn lain aikana yhdistysten määrä kasvoi merkittävästi. Toisen maailman sodan aikana lakiin tehtiin vain pieniä teknisiä muutoksia. (Halila & Tarasti 2011, 4-5)

Toisen maailman sodan jälkeen on yhdistyslakiin tehty suuri joukko muutosehdotuksia jotka jäivät toteuttamatta. Vuonna 1975 oikeusministeriön työryhmä valmisti selvityksen tuolloin olemassa olevien yhdistysten toiminnan pohjalta sekä valmisti ehdotuksen yhdistyslainsäädännön uudistamisen yleisistä tavoitteista. Työryhmä ei ottanut kantaa yhdistyslain kokonaisuudistukseen ja sen tarpeellisuuteen. (Halila & Tarasti 2011, 6-7)

Valtioneuvosto asetti 1978 komitean, jonka tehtävänä oli yhdistyslainsäädännön kokonaisuudistus. Vuonna 1984 luovutettu mietintö sai suopean vastaanoton ja uudistustyö käynnistyi oikeusministeriössä. Lakia valmisteltiin oikeusministeriön toimesta ja eduskunta hyväksyi lakiesityksen 7.3.1989 ja tasavallan presidentti

hyväksyi lain (503/1989) 26.5.1989. Nykyinen yhdistyslaki tuli voimaan vuoden 1990 alusta. (Halila & Tarasti 2011, 7-8)

3.2 Yhdistyksen perustaminen

Yhdistyslain 7§ mukaan yhdistyksen perustamisesta on tehtävä perustamiskirja, johon liitetään yhdistykselle laaditut säännöt. Perustamiskirjaan on merkittävä päivämäärä ja vähintään kolmen yhdistyksen jäseneksi liittyvän on allekirjoitettava se. Luonnollisen henkilön, joka allekirjoittaa perustamiskirjan tulee olla 15 vuotta täyttänyt. (Yhdistyslaki 503/1989)

Yleensä yhdistyksen perustaminen tapahtuu kokouksessa, jolloin perustamiskirja allekirjoitetaan. Perustaminen voi tapahtua myös esimerkiksi puhelimitse tai internetin välityksellä. Tässä tapauksessa on perustamiskirja allekirjoitettava päätöksen teon jälkeen. (Loimu 2010, 34–35)

Lain asettaminen velvoitteiden ohella yhdistyksellä on yhdistysautonomian perusteella oikeus säännellä omaa toimintaansa erilaisilla määräyksillä. Yhdistyslain asettamien vaatimusten lisäksi, yhdistys voi asettaa vapaaehtoisia määräyksiä. Ne ovat pääsääntöisesti hyväksyttäviä, jos ne eivät ole ristiriidassa yhdistyslain kanssa. (Muukkonen 2008, 91)

Yhdistyslain 8§ mukaan perustamiskirjaan liitettävissä säännöissä on mainittava

- 1) yhdistyksen nimi
- 2) yhdistyksen kotipaikkana oleva Suomen kunta
- 3) yhdistyksen tarkoitus ja toimintamuodot
- 4) jäsenen velvollisuudesta suorittaa yhdistykselle jäsenmaksuja ja muita maksuja
- 5) yhdistyksen hallituksen jäsenten ja yhdistyksen tilintarkastajien sekä toiminnantarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi
- 6) yhdistyksen tilikausi
- 7) milloin yhdistyksen hallitus ja tilintarkastajat sekä toiminnantarkastajat valitaan, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään

- 8) miten ja missä ajassa yhdistyksen kokous on kutsuttava koolle
- 9) miten yhdistyksen varat on käytettävä, jos yhdistys purkautuu tai lakautetaan. (Yhdistyslaki 503/1989)

3.3 Yhdistyksen rekisteröinti ja oikeustoimikelpoisuus

Yhdistys saavuttaa oikeustoimikelpoisuuden rekisteröitymällä yhdistysrekisteriin. Yhdistyksen osalta oikeustoimikelpoisuudella tarkoitetaan, että yhdistys voi saada nimiinsä oikeuksia ja tulla velvoitetuksi. Oikeus lakkaa, kun yhdistys poistetaan rekisteristä purkautumisen tai lakkauttamisen perusteella. (Patentti- ja rekisterihallitus 2015b)

Rekisteröidyn yhdistyksen oikeustoimikelpoisuus tarkoittaa käytännössä, että se voi

- tehdä sitoumuksia ja sopimuksia yhdistyksen nimiin
- asioida tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa
- tehdä kauppvoja
- ottaa vastaan lahjoituksia
- omistaa kiinteää omaisuutta
- järjestää julkisia huvitilaisuuksia, arpajaisia ja yleisiä rahankeräyksiä
- olla jäsenenä toisessa yhdistyksessä tai osakkeenomistajana osakeyhtiössä
- toimia ulkomailla.

Rekisteröidyn yhdistyksen toiminnan tulee olla järjestäytynyttä ja sen tulee toimia sääntöjensä mukaisesti. Yhdistyksen tulee myös noudattaa yhdistyslakia ja muuta lainsäädäntöä, joka koskee sen toimintaa. Rekisteröidyn yhdistyksen jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti yhdistyksen sitoumuksista toisinkuin rekisteröimättömässä yhdistyksessä. (Patentti- ja rekisterihallitus 2015b)

Yhdistys voi toimia myös rekisteröimättömänä. Jos yhdistyksen toiminta on hyvin pientä ja sillä ei ole juurikaan rahaliikennettä, rekisteröinti ei ole välttämätöntä. Rekisteröimätön yhdistys ei voi olla oikeustoimikelpoinen eli se ei voi:

- olla osallisena oikeudenkäynneissä

- tehdä sopimuksia ja muita oikeudellisia toimia
- omistaa omissa nimissään varallisuutta.

Rekisteröimättömän yhdistyksen toimintaan osallistuvat ja siitä päättävät vastaavat yhdistyksen puolesta tehdyistä päätöksistä henkilökohtaisesti tai yhteisvastuullisesti. (Patentti – ja rekisterihallitus 2015c)

Yhdistysrekisteriä ylläpitää Suomessa Patentti- ja rekisterihallitus. Yhdistys rekisteröidään perusilmoituksella Patentti- ja rekisterihallitukseen. Perusilmoituksen liitteenä tulee olla perustamiskirja sekä yhdistyksen säännöt. Perusilmoituksessa tulee yhdistyksen hallituksen puheenjohtaja, yhdistyksen nimenkirjoittajan täydellinen nimi, osoite, kotikunta sekä henkilötunnus sekä mahdollinen yhdistyslain 36§:ssä mainittu rajoitus. Yhdistyksen hallituksen puheenjohtaja allekirjoittaa ilmoituksen ja vakuuttaa että ilmoituksessa mainitut tiedot ovat oikeat ja että nimenkirjoittajat ovat täysivaltaisia. (Yhdistyslaki 503/1989)

Kun yhdistys on rekisteröity, sen nimeen lisätään sanat "rekisteröity yhdistys" tai lyhennys "ry". Jos yhdistyksen säännöt ovat ruotsinkieliset, lisätään nimeen "registrerad förening" tai niiden lyhennys "rf". Jos yhdistyksellä on sekä suomen- että ruotsinkielinen nimi, lisätään suomenkieliseen nimeen ry ja ruotsinkieliseen nimeen rf. (Yhdistyslaki 503/1989)

4 JÄSENEÄ YHDISTYKSESSÄ

Yhdistyslain mukaan yhdistyksen jäsenenä voi olla yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö. Yhdistyksen jäsenen tulee olla oikeustoimikelpoinen. Poikkeuksena tästä ovat alaikäiset, joilla ei ole oikeustoimikelpoisuutta. Alaikäisen kohdalla päätöksen yhdistykseen liittymisestä tekee huoltaja. (Muukkonen 2008, 124)

4.1 Yhdistykseen liittyminen

Yhdistyslain mukaan yhdistys saa itse päättää omista jäsenistään. Sen säännöissä voi olla perusteita jäsenten hyväksymisestä tai kysymys voi jäädä avoimeksi. Mikäli yhdistyksen säännöissä ei ole määritelty erityisiä ehtoja, yhdistys voi varsin vapaasti päättää omista jäsenistään. Jos säännöissä on asetettu ehtoja jäseneksi ottamisesta, niitä on noudatettava. (Muukkonen 2008, 124)

Yhdistyksen jäsenyys voi syntyä kolmella eri tavalla; henkilö on perustajajäsen ja hän on liittynyt yhdistykseen perustamiskokouksessa, yhdistys hyväksyy hakijan jäsenhakemuksen tai konkludenttisesti. Konkludenttisuudella tarkoitetaan, että jäsenyys syntyy ilman sanallista tahdonilmaisua. Käytännössä tämä tarkoittaa, että henkilö täyttää jäsenkriteerit ja on osallistunut yhdistyksen toimintaan pitkään tähtäen jäsenyyden velvollisuudet. (Loimu 2010, 45–46)

Yleisin tapa liittyä yhdistykseen on toimittaa jäsenhakemus. Jäsenhakemuksen muoto voi olla hyvinkin vapaa esimerkiksi paperinen allekirjoitettu hakemus tai jäsenyyden maksaminen. Olennaisin asia on, että henkilö on ilmaissut tahtonsa liittyä yhdistykseen. (Loimu 2010, 47)

Lain mukaan jäsenyyden hyväksyy yhdistyksen hallitus. Tästä on voitu poiketa yhdistyksen omissa säännöissä. Hakijalla ei ole mitään valitus- tai oikaisuelintä käytettävissään, jos häntä ei hyväksytä jäseneksi. Yhdistyksellä ei ole velvoitetta perustella päätöstään. Joissakin harvoissa tapauksissa yhdistyksellä on velvollisuus hyväksyä jäseneksi henkilö, joka täyttää jäsenyyden ehdot. Tämä ehto tulee olla yhdistyksen säännöistä. Tässä tapauksessa jäsenellä on oikeus vaatia oikeu-

nessa jäseneksi pääsemistä tai vaatia vahingonkorvausta, mikäli hakemus hylätään. (Loimu 2010, 48)

4.2 Yhdistyksen jäsenen oikeudet ja velvollisuudet

Yhdistyslaissa ei ole erillistä lukua yhdistyksen jäsenten oikeuksista. Laissa on kuitenkin useita hallinnoimisoikeuksia sekä päätäntävällän käyttämiseen liittyviä oikeuksia. Näistä tärkeimmät ovat oikeus osallistua päätäntävällän käyttämiseen yhdistyksen kokouksessa, oikeus asettua ehdolle yhdistyksen luottamustehtäviin sekä oikeus moittia yhdistyksen päätöksiä tuomioistuimessa. (Halila & Tarasti 2011, 173)

Yhdistyksen jäsenellä on tiedonsaantioikeus. Tämä tarkoittaa käytännössä kahta oikeutta. Jäsenellä on oikeus tutustua yhdistyksen jäsenluettelosta tietoihin jäsenten täydellisten nimien sekä kotipaikan osalta. Rekisterinpitäjällä on velvollisuus varata jäsenelle tilaisuus tutustua näihin tietoihin. Jäsenellä on myös oikeus tutustua yhdistyksen pöytäkirjoihin eli saada ne nähtäväkseen. Jäsenellä on velvollisuus ilmoittaa esteellisyydestään yhdistyksen kokouksessa. (Muukkonen 2008, 132, 138)

Yhdenvertaisuusperiaate koskee kaikkia yhdistyksen jäseniä. Joillakin jäsenillä voi olla myös erityisiä etuja, joista säädetään yhdistyksen säännöissä. Yhdistyksen säännöissä voi olla myös määräyksiä koskien yhdistyksen jäsenten oikeudellisia tai sosiaalisia oikeuksia. Jäsenedut voivat perustua myös yhdistyksen päätöksiin. Jäsenetuina voi olla myös oikeus käyttää yhdistyksen tiloja, oikeus käyttää yhdistyksen neuvontapalveluita (esim. oikeudellinen apu), oikeus saada yhdistyksen julkaisuja ja oikeus hyödyntää jäsenille myönnettäviä alennuksia. Jäsenedut ovat hyvin erilaisia erilaisissa yhdistyksissä. (Halila & Tarasti 2011, 173–174)

Yhdistyksen jäsenellä on velvollisuus suorittaa yhdistyksen määräämät maksut. Jäsen ei saa menetellä yhdistyksen toiminnassa tai sen ulkopuolella yhdistykselle vahingollisesti tai jättää täyttämättä yhdistyksen säännöissä määrättyjä tehtäviä. Tällaisia tehtäviä voi olla esimerkiksi ammattijärjestöissä edunvalvonnassa tarvittavien tietojen luovuttaminen, metsästysseurassa harjoitettava riistanhoitotyö tai

venekerhossa veneiden vartiointi. Jäsenen velvollisuutena on myös osallistua yhdistyksen kokouksiin. Säännöissä voi olla myös määräys, että jäsenen tulee noudattaa yhdistyksen päättävien elimien tekemiä päätöksiä. (Loimu 2010, 61)

4.3 Yhdistyksen jäsenlajeja

Yhdistyksessä voi olla myös erityyppisiä jäsenyyksiä eli jäsenyyssuokkia. Ellei näitä ole erikseen säännöissä määriteltä, kaikki jäsenet ovat *varsinaisia*. Jos yhdistyksellä on eri jäsenyyssuokkia, on sen säännöissä määriteltävä millä tavoin jäsenen oikeudet ja velvollisuudet poikkeavat toisistaan. Myös jäsenmaksun suuruus voi vaihdella eri jäsenyyssuokkien välillä. (Muukkonen 2008, 125)

KKO:2008:41 päätöksessä todetaan, että yhdistyksen liittymismaksua ei voida määrittää suuremmaksi yhdistyksen toimialueen ulkopuolisille henkilöille, koska tästä ei ole säännöissä mainintaa. Yhdistyksen kokous oli 6.2.2005 päättänyt vahvistaa erisuuriset jäsenmaksut yhdistyksen toimialueella asuville sekä alueen ulkopuolella asuville vuodelle 2005. A ja N hyväksyttiin jäseniksi samassa kokouksessa. Korkeimman oikeuden mukaan A ja N olivat tulleet yhdistyksen jäseniksi kokouksen hyväksyttyä heidän jäsenhakemuksensa. Yhdistyslain mukaan jäsenen maksuvelvollisuus tulee perustua yhdistyksen sääntöihin. Tässä tapauksessa yhdistyksen sääntöjen mukaan jäsenmaksua ei voitu määrittellä erisuuriseksi eri jäsenryhmille, koska yhdistyksen säännöissä ei ollut eri jäsenryhmiä. Kokouksen päätös on yhdistyslain 33§ 2 momentin nojalla mitätön (KKO:2008:41)

4.4 Yhdistyksestä eroaminen ja erottaminen

Yhdistyslain 13§ mukaan yhdistyksestä voi erota ilmoittamalla siitä kirjallisesti yhdistyksen puheenjohtajalle tai ilmoittamalla asiasta vuosikokouksessa pöytäkirjaan merkittäväksi. Jäsen voi erota milloin tahansa. Säännöissä voidaan määrätä, että erottaminen tulee voimaan vasta määrätyn ajan kuluttua eroilmoituksen tekemisestä, mutta aika ei saa olla yli vuoden pituinen. (Yhdistyslaki 503/1989)

Yhdistyslain 14§ mukaan yhdistys voi erottaa jäsenen säännöissä mainitulla perusteella. Yhdistyksellä on kuitenkin aina oikeus erottaa jäsen kolmella eri perusteella. Jos jäsen on jättänyt täyttämättä velvoitteet, joihin on liittyessään sitoutunut, on menetellyt yhdistystä vahingoittavasti joko sen toiminnassa tai ulkopuolella

tai ei enää täytä säännöissä mainittua jäsenyyden ehtoja, hänet voidaan erottaa. (Yhdistyslaki 503/1989)

KKO:1993:107 päätöksessä otetaan kantaa oliko jäsenen erottamiseen riittävät perusteet. Yhdistyksen ylimääräinen kokous oli äänestyksen jälkeen päättänyt erottaa A:n. A:n mukaan päätös ei ollut laillinen, koska päätöstä ei ollut perusteltu lain ja yhdistyksen sääntöjen mukaan. Kyseessä oli kamppailulajeihin keskittynyt yhdistys. A oli toistuvasti käyttäytynyt epäasiallisesti alemman vyötason omaavia ohjaajia kohtaan sekä häirinnyt harjoituksia epäasiallisella käytöksellä. Tästä johtuen monet jäsenet olivat siirtyneen muihin seuroihin tai harkitsivat sitä. Yhdistyksen säännöissä ei ollut perusteita erottamiselle, mutta yhdistyslain 14 § mukaan yhdistys voi erottaa jäsenen, joka aiheuttaa yhdistykselle haittaa. Korkeimman oikeuden mukaan A:n käytös oli riittävä peruste erottamiselle. (KKO:1993:107)

Vaasan HO 16.5.1997 733 päätöksessä oli kyse jäsenten yhdenvertaisesta kohtelusta sekä erottamisperusteista. Yhdistyksen sääntöjen mukaan jäsenet jakautuivat 3 erilaiseen luokkaan. Varsinaiset jäsenet maksoivat liittyessään liittymismaksun ja vuosittaisen jäsenmaksun. Maanomistajajäsenet luovuttivat omistamansa maa-alueet yhdistyksen käyttöön korvauksetta eikä heidän tarvinnut maksaa liittymis- tai jäsenmaksua. Lisäksi oli kannattajajäseniä. Sääntöjen mukaan varsinainen jäsen ei voinut kuulua muihin metsästysseuroihin. Sääntöjen mukaan yhdistyksestä voitiin erottaa jäsen, joka rikkoi sääntöjä. Yhdistys oli erottanut kaksi varsinaista jäsentä sillä perusteella, että he olivat liittyneet toiseen metsästysyhdistykseen. Erotettujen mukaan heidän yhdenvertaisuuttaan loukattiin, koska kaksi maanomistajajäsentä kuului myös toiseen seuraan, mutta heitä ei ollut erotettu. Hallinto-oikeuden mukaan erotettujen jäsenten yhdenvertaisuutta ei ollut loukattu, koska säännöissä oli eri ehdot eri jäsenlajeille. Varsinaisten jäsenten kieltä kuulua vain yhteen metsästysyhdistykseen ei pidetty yhdenvertaisuutta loukkaavana. (Vaasan HO 16.5.1997 733)

Yhdistyksestä eroaminen ei voi tapahtua konkludenttisesti. Jäsenen ei voida katsoa eronneen vaikka hän jättää jäsenmaksun maksamatta. Jäsen tulee erottaa yhdistyslain 14 § mukaisesti. Pelkästään jäsenmaksun maksamatta jättämistä ei voida pitää yhdistyslain 13§ edellytettynä tahdonilmaisuna. Passiivisuus yhdistyksen toimintaa kohtaan ei myöskään ole riittävä peruste erottamiselle. (Muukkonen 2008, 236)

KHO:1997:107 päätöksessä yhdistyksen jäsen vaati muiden jäsenten kanssa yhdistyksen kokouksen koolle kutsumista. Yhdistys ilmoitti, ettei kyseinen jäsen ole ollut yli 20 vuoteen merkittynä yhdistyksen jäsenrekisteriin, joten hänellä ei ollut oikeutta vaatia kokouksen koolle kutsumista. Yhdistyksen asiakirjoista kuitenkin selvisi, että kyseinen henkilö oli jäsen 1940- ja 1950-luvuilla. Kyseistä henkilö ei ollut erotettu yhdistyslain 11§ tai 13–15§ tai säännöissä mainitulla perusteella. Yhdistys ei voinut katsoa jäsensuhteen katkenneen. (KHO:1997:107)

4.5 Jäsenoikeuksien rajoittaminen ja kurinpitotoimet

Yhdistyksen jäsen voidaan erottaa vain säännöissä tai laissa määritetyillä perusteilla. Yhdistyslaissa ei kuitenkaan ole mainintaa muista kurinpitokeinoista. Yhdistyslain 25§ mukaan yhdistyksen omissa säännöissä voi olla ehto, jonka mukaan henkilö, joka ei ole maksanut jäsenmaksua tietyltä ajalta, menettää äänioikeutensa. Tällöin kokouksessa olevilta pitäisi tarkastaa, onko jäsenmaksu maksettu. (Loimu 2010, 62)

Koska laissa ei ole määritelty muita jäsenyyteen tai äänioikeuteen liittyviä rajoitteita, voivat yhdistykset käyttää myös lievempiä sanktioita. Jäseniin kohdistuvat sanktiot ovat vakiintuneet käyttöön sekä skandinaavisessa että saksalaisessa oikeuskäytännössä. Suomessa sanktiota on hyväksytty yhdistysten sääntöihin vakiintuneesti. (Halila & Tarasti 2011, 239–240)

Yhdistyksellä on autonomian perusteella melko suuri vapaus päättää sanktioista, mutta ne eivät saa olla kohtuuttomia, koska niiden voidaan jossain määrin ajatella olevan sopimusehtoja. Sanktiot eivät saa olla lain tai hyvien tapojen vastaisia. Kurinpitotoimet voivat rajoittua ainoastaan yhdistyksen omiin jäseniin. (Muukkonen 2008, 257)

Yhdistyksen jäsenille voidaan määrätä vain sellaisia sanktioita, jotka on määritelty suoraan säännöissä tai velvoittavuus on johdettavissa niistä. Jäsenten on voitava tietää, millaisia seuraamuksia heille voidaan määrätä. Yhdistyksessä voidaan määrätä myös lievempi sanktio kuin säännöt määräävät. Päätösvalta mistä teosta rangaistaan ja millaisia rangaistuksia käytetään, kuuluu yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle. Myös kurinpitosäännösten vahvistaminen tapahtuu yhdistyksen tai

valtuutettujen kokouksessa. Urheilujärjestöissä kurinpitosäännökset sisältyvät kilpailusääntöihin. (Halila & Tarasti 2011, 241)

KKO:1997:165 tapauksessa yhdistyksen säännöissä ei ollut kurinpitoa koskevia määräyksiä. Metsästysseuran johtokunta oli määrännyt henkilö A:n metsästyskieltoon ajalle 1.9.1992–28.2.1993, koska hän oli metsästänyt rahoitetulla alueella. A:n mukaan päätös oli pätemätön, koska yhdistyksen säännöissä ei ollut määräyksiä metsästyskiellosta eikä siitä, että johtokunnalla olisi oikeus tehdä päätös tässä asiassa. A:n mukaan yhdistys ja johtokunnan jäsenet olivat velvollisia maksamaan vahingonkorvausta menetetystä riistasta sekä siitä, ettei päässyt kouluttamaan koiraansa. Hovioikeuden mukaan johtokunnalla ei ollut oikeutta määrätä A:ta metsästyskieltoon, koska yhdistyksen säännöissä ei ollut mainittu kurinpitotoimia. Seuran sääntöjen mukaan ainoastaan yhdistyksen kokouksella oli oikeus erottaa jäseniä. Yhdistyksen säännöistä ei ilmennyt kenelle päätävältä kurinpitoasioissa kuului, joten asia olisi pitänyt käsitellä yhdistyksen kokouksessa. Yhdistyksen vuosikokouksissa 1963 ja 1972 oli kuitenkin siirretty päätävältä johtokunnalle metsästyskieltoasioissa, mutta vain hirvenmetsästyksen osalta. Hovioikeuden mukaan johtokunta oli yhdistyslain 39§ mukaan korvausvelvollinen. Korkein oikeus ei muuttanut hovioikeuden tuomiota. (KKO:1997:165)

Yhdistyslaissa on säädetty jäsenen kuulemisesta vain siinä tapauksessa, että jäsen aiotaan erottaa jollakin muulla perusteella kuin jäsenmaksun maksamatta jättäminen. Kuulemisperiaatetta tulisi kuitenkin noudattaa myös kurinpitotoimien osalta, koska kyseessä on hyvin keskeinen periaate. Kurinpitotoimi voidaan kohdistaa jäseneseen vain sinä aikana, jolloin hän on yhdistyksen jäsenenä. Jos jäsen on eronnut yhdistyksestä ennen kurinpitomenettelyn alkua, yhdistyksellä ei ole oikeutta jatkaa kurinpitomenettelyä. (Halila & Tarasti 2011, 242)

Erilaisia kurinpitotoimia voivat olla määräaikainen erottaminen, rahasakko, jäsenen varoittaminen ja huomauttaminen, jäsenen hallinnoimisoikeuksien kaventaminen sekä jäsenpalveluiden ja yleisten jäsenoikeuksien epääminen. Määräaikainen erottaminen on sallittua, jos se perustuu yhdistyksen sääntöihin. Menettely on sama kuin jäseniä erotettaessa. (Halila & Tarasti 2011, 239–241)

Yhdistyksessä on voitu määrätä sopimussakko yhdistystä vastaan suunnatusta toiminnasta tai velvoitteiden laiminlyönnistä. Jäsenelle annettavaa julkista varoi-

tuista voidaan pitää hyvin voimakkaana kurinpitotoimenä, joten se voidaan antaa vain, jos siitä on merkintä säännöissä. Jäsenen puhe- ja läsnäolo-oikeus voidaan poistaa säännöissä määrättyllä perusteella. Syynä on oltava kuitenkin jäsenmaksun maksamatta jättäminen tai siihen rinnastettava seikka. (Halila & Tarasti 2011, 246–250)

Suomessa ei ole vakiintunutta käytäntöä tuomioistuimen mahdollisuudesta tutkia ja ratkaista jäsenten nostamia kanteita kurinpitotoimenpiteitä vastaan. Lähtökohdana voidaan pitää, että kanteen on ylitettävä tuomioistuinasian kynnys. Useissa tapauksissa kynnys ylittyykin. Esimerkiksi urheilijalle pitkäaikainen toimintakielto voi olla yhtä suuri rangaistus kuin erottaminen yhdistyksestä. (Halila & Tarasti 2011, 243)

5 YHDISTYKSEN PÄÄTÖSVALTA JA PÄÄTÖKSENTEKO

Yhdistyksen päätösvalta kuuluu yhdistyksen jäsenille. Säännöissä voidaan kuitenkin poiketa tästä. Päätäntävaltaa voi käyttää yhdistyksen valtuutetut tai yhdistyksessä sekä siihen suoraan tai välillisesti kuuluvissa yhdistyksissä jäseninä olevat yksityiset henkilöt liittoäänestyksessä. (Yhdistyslaki 503/1989)

5.1 Toimivallan muodot

Yhdistyksen päätösvalta on jäsenillä ja hallintovaltaa käyttää hallitus. Periaate on selkeä eli jäsenet päättävät ja hallitus toteuttaa tehdyt päätökset. Käytännössä ero päätös- ja hallintovallan välillä on hyvin epäselvä. (Loimu 2010, 67)

Yhdistyslaissa on määritelty, mitkä asiat kuuluvat yhdistyksen tai jos säännöissä on määrätty valtuutettujen kokoukseen. Näissä asioissa ei saa tehdä päätöstä, ellei asiasta ole mainittu kokouskutsussa. Nämä asiat kuuluvat päätösvaltaan. (Loimu 2010, 67–68)

Yhdistyslaissa on myös erikseen määritelty, mitkä asiat kuuluvat yhdistyksen hallituksen hoidettavaksi. Lisäksi yhdistyksen omissa säännöissä voi olla erikseen lueteltu hallituksen hoidettavaksi kuuluvia asioita. Hallitus käyttää tällöin toimenpanovaltaa. (Loimu 2010, 69–70)

KKO:2001:111 yhdistyksen hallitus oli antanut yhdistyksen varjoja yksityishenkilölle lainaksi sijoitustarkoituksessa. Laina oli vastannut noin 4 vuoden jäsenmaksutuloja sekä muodostanut suurimman osan yhdistyksen varallisuudesta. Lainan jäätyä maksamatta yhdistys vaati hallituksen puheenjohtajalta (A) vahingonkorvausta, koska päätös lainan myöntämisestä olisi kuulunut yhdistyksen kokoukselle. A oli velvollinen korvaamaan yhdistykselle aiheutuneen vahingon, koska hän oli toiminut vastoin toimielinten päätösvaltaa koskevia säännöksiä. Yhdistyslain 17§ mukaan yhdistyksen jäsenet käyttävät valtaa yhdistyksen kokouksessa ja saman lain 35§ mukaan yhdistyksen hallituksen on huolehdittava yhdistyksen päätösten ja lain asettamien ehtojen mukaan huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita. Johtokunta (hallitus) oli hyväksynyt lainan, joten A ei ollut toiminut ilman johtokunnan hyväksyntää. A oli johtokunnan puheenjohtajana menetellyt vastoin yhdistyslain säännöksiä, ja velvollinen korvaamaan yhdistyksen vahingon. (KKO:2001:111)

Päätävävallan ja toimeenpanovallan väliin jää joukko asioita, jotka eivät selkeästi kuulu kumpaankaan ryhmään. Näiden asioiden kohdalla tulee huomioida yhdistyksen koko, toiminnan laajuus sekä aikaisempi käytäntö. Etenkin vastuukysymysten kannalta on tärkeää, että yhdistyksen hallinnolla ja johdolla on yhtenäinen näkemys siitä missä kulkee päätävävallan ja toimeenpanovallan raja omassa yhdistyksessä. (Loimu 2010, 71)

5.2 Yhdistyksen kokous

Yhdistyksen jäsenet käyttävät päätösvaltaansa yhdistyksen kokouksessa. Tässä perinteisessä menettelyssä, kokouksessa paikalla olevat jäsenet päättävät yhdistyksen asioista. Jokaisella jäsenellä pitää olla oikeus osallistua kokoukseen. Oikeus osallistua päätöksentekoon on yksi jäsenten tärkeimmistä oikeuksista. Kokouksesta poissa olevien on tyydyttävä paikalla olevien päätökseen. Yhdistyslain 25§ mukaan yksityinen henkilö ei voi äänestää asiamiehen välityksellä, ellei yhdistyksen säännöissä ole niin määrätty. (Halila & Tarasti 2011, 278–279)

KKO:2007:42 päätöksessä A, B ja C vaativat yhdistyksen syyskokouksen tehtyjen päätösten mitätöintiä. Yhdistyksen hallitus laati yhdistyksen jäsenluetteloa ja edellytti jäsenyyden uudelleen hakemista. Osa jäsenistä ei jättänyt hakemusta hallitukselle. Hallitus hyväksyi vain osan jätetyistä hakemuksista. Korkeimman oikeuden mukaan jäsenyyttä ei voitu lakkauttaa yllä kuvatulla menettelyllä. Yhdistyksen sääntöjen mukaan kokouskutsu olisi pitänyt toimittaa jäsenille postilla, mutta A, B ja C eivät saaneet kutsua. Yhdistyslain 33§:n 2 momentin mukaan päätös, joka estää jäsenen sääntöjen mukaista päätösvallan käyttöä on mitätön. Kokouksessa tehtyjen päätösten vahvistetaan olevan mitättömiä. (KKO:2007:42)

Yhdistyslain 20.1§ koskee yhdistyksen sääntömääräisten kokousten pitämistä. Hallituksen vastuulla on kutsua sääntömääräinen kokous koolle. Hallituksen tehtävänä on myös sääntöjen määräämien ehtojen rajoissa päättää, milloin sääntömääräiset kokoukset pidetään. (Halila & Tarasti 2011, 321)

Tavallisesti yhdistyksellä on yksi tai kaksi sääntömääräistä kokousta. Kahden kokouksen mallissa toinen kokous pidetään keväällä ja toinen syksyllä. Keväällä pidettävän kokouksen (kevätkokous) sisältönä on edellisen vuoden toiminta ja syksy-

syllä pidettävän kokouksen (syyskokous) tavoitteena on päättää tulevan vuoden toiminnasta ja suorittaa henkilövaalit tarvittaessa. Jos kokouksia on vain yksi, sitä kutsutaan vuosikokoukseksi. (Loimu 2010, 71–72) Yhdistyslain 25§ mukaan jokaisella yli 15 vuotta täyttäneellä jäsenellä on äänioikeus ja yksi ääni, ellei yhdistyksen säännöissä ole tästä poikettu. (Yhdistyslaki 503/1989)

Päätöksenteko-oikeus voi olla myös valtuutetuilla, jos se on säännöissä määrätty. Valtuutettujen kokousta voidaan kutsua myös valtuustoksi, edustajistoksi tai valtuuskunnaksi. Valtuutetut ovat yhdistyksen jäsenten päättämiä ja he edustavat jäseniä yhdistyksen kokouksissa. Valtuuston käyttö on harvinaista ensimmäisen asteen yhdistyksissä, mutta se voi olla perusteltua, jos yhdistyksen jäsenmäärä on hyvin suuri. (Loimu 2010, 72–73)

Yhdistyksen säännöt määrittelevät, millä tavalla kokous on kutsuttava koolle. Kokouskutsussa on oltava mainittuna kokouspaikka- ja aika. Jos kokoukseen on mahdollista osallistua etäyhteyksin (posti tai tietotekniset apuvälineet), on siitä mainittava kokouskutsussa. (Yhdistyslaki 503/1989)

Yhdistyslain 23§ mukaan yhdistyksen kokouksen päätettäviä asioita ovat aina:

- 1) yhdistyksen sääntöjen muuttaminen
- 2) kiinteistön luovuttamisesta tai kiinnittämisestä tai jonkin muun yhdistyksen toiminnan kannalta huomattavan omaisuuden luovuttaminen
- 3) yhdistyslain 30§ tarkoitetusta äänestys ja vaalijärjestyksestä
- 4) hallituksen jäsenten ja tilintarkastajan/toiminnantarkastajien valinta ja erottaminen
- 5) tilinpäätöksen vahvistaminen sekä vastuuvapauden myöntäminen
- 6) yhdistyksen purkautuminen.

Yhdistyksen säännöissä voidaan myös määrätä, että hallituksella on oikeus päättää omaisuuden myymisestä, vaihtamisesta tai kiinnittämisestä. (Yhdistyslaki 503/1989)

5.3 Yhdistyksen ylimääräinen kokous

Hallituksen tehtävänä on kutsua sääntömääräiset kokoukset koolle. Yhdistyslain 20§ mukaan myös yhdistyksen jäsenistöllä on oikeus saada ilmoittamiaan asioita yhdistyksen käsiteltäväksi. Myös hallitus voi kutsua ylimääräisen kokouksen koolle, jos katsoo siihen oleva tarvetta. Vaatimuksen ylimääräisen kokouksen pitämisestä on oltava kirjallinen. (Muukkonen 2008, 145)

Vähintään 1/10 osaa äänioikeutetuista jäsenistä on kannatettava ylimääräistä kokousta. Vain äänioikeutetuilla jäsenillä oikeus vaatia kokouksen kutsumista koolle ja vain heidät otetaan huomioon, kun lasketaan jäsenmäärää. Jäseniä laskettaessa otetaan huomioon vain jäsenten lukumäärä, ei äänimäärä. Ylimääräistä kokousta pitämistä voidaan vaatia pidettäväksi minkä tahansa sellaisen asian käsittelyä varten, mikä liittyy yhdistyksen toimintaan tai yhdistyksen kokouksen toimivaltaan. (Halila & Tarasti 2011, 322–324)

6 YHDISTYKSEN HALLITUS

Yhdistyslain 35§ mukaan yhdistyksellä on oltava hallitus, johon kuuluu vähintään kolme jäsentä. Hallituksen on huolehdittava yhdistyksen asioista lain, sääntöjen sekä yhdistyksen päätösten mukaan (Yhdistyslakin 503/1989). Vaikka yhdistyslaissa puhutaan hallituksesta, voidaan käyttää myös muita nimityksiä kuten johtokunta. (Loimu 2010, 151)

Yleensä hallituksen toimintakautena pidetään korkeintaan kahta vuotta. Jos hallituksen toimintakausi on enemmän kuin yhden vuoden, hyvänä käytäntönä voidaan pitää, että sääntöihin kirjataan määräys erovuodesta. Osa hallituksen jäsenistä on tällöin erovuorossa. Jos yhdistyksen säännöissä ei ole erikseen määrätty, hallituksen toimintakausi alkaa heti valinnan jälkeen. Usein toimintakausi on kuitenkin kalenterivuosi. (Loimu 2013, 47)

6.1 Hallituksen valinta ja erottaminen

Hallitukseen täytyy valita vähintään kolme henkeä. Valinta tapahtuu yhdistyksen kokouksessa tai muulla yhdistyksen säännöissä määrättyllä tavalla. Hallituksen koko määräytyy yhdistyksen sääntöjen perusteella. Yhdistyslain mukaan yhdistyksen säännöissä tulee määrätä hallituksen jäsenten lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä. (Muukkonen 2008, 205)

Hallituksessa tulee olla puheenjohtaja, joka voi olla yksi kolmesta jäsenestä. Puheenjohtaja ei saa olla vajaavaltainen eli hänen tulee olla täysi-ikäinen eikä saa olla holhouksen alla. Hallituksessa olevien muiden jäsenten tulee olla vähintään 15-vuotiaita. Puheenjohtajalla tulee olla kotipaikka Suomessa, ellei Patentti- ja Rekisterihallitus myönnä poikkeuslupaa. Hallituksen jäsenten ei tarvitse olla Suomen kansalaisia puheenjohtajaa lukuun ottamatta ja heillä voi olla kotipaikka muuallakin kuin Suomessa. (Loimu 2010, 151)

Henkilöjäsenyhdistyksissä voidaan säännöissä määrätä, että hallituksen jäsenten tulee olla yhdistyksen jäseniä. Jos tällaista määräystä ei ole, voidaan hallitukseen valita myös yhdistyksen ulkopuolinen jäsen. Säännöissä voidaan vaatia hallituk-

sen jäseneltä myös tiettyä ikää tai tietyn ajan kestänyttä jäsenyyttä. Ehdot eivät kuitenkaan saa olla niin tiukkoja, että todellisia hallitusvaaleja ei synny, koska ehdokkaat eivät täytä ehtoja. (Halila 2011, 496)

Kenelläkään ei ole velvollisuutta asettua ehdolle hallituksen vaaliin. Ehdokkuudesta voi kieltäytyä mistä syystä tahansa tai syytä ei tarvitse edes ilmoittaa. Kettään ei voida myöskään valita hallitukseen ilman, että kyseinen henkilö on tietoinen valinnasta. Jos kuitenkin toimintaan näin, henkilö voi ilmoittaa, ettei hän ota tehtävää vastaan. (Loimu 2010, 152)

Erottamisen perusteeksi riittää pelkkä epäluottamus, eikä erottamispäätöstä tarvitse perustella. Erottamistilanteessa hallituksen jäseniä ei tarvitse kohdella tasavertaisesti. Jäsenistä voidaan erottaa vain osa, vaikka kaikki olisivat toimineet samalla tavalla. Hallituksesta erotetun jäsenen tulee heti jättää paikkansa, ellei erottamispäätöksessä ole erikseen mainittu päivämäärää. (Halila & Tarasti 2011, 500)

Yhdistyslaissa ei ole erikseen säännöksiä hallituksen jäsenen eroamisesta. Yleisesti on kuitenkin katsottu, että jäsenellä on oikeus erota, jos jäsenellä on jokin painava peruste kuten asuinpaikan muutos, sairaus tai muu perusteltu syy. Erilaisia syitä voi olla hyvin monia, joten käytännössä jäsen voi erota milloin vain. Hallituksen jäsenen on ilmoitettava erostaan hallitukselle. Jos koko hallitus eroaa tehtävästään, on sen huolehdittava kokouksen tai valtuutettujen kutsumisesta koolle uuden hallituksen valitsemista varten. (Halila 2011, 500–501)

Jos hallituksesta tulee vajaavaltaiseksi kuolemantapauksen, eroamisen tai kelpoisuuden menettämisen vuoksi, varajäsen tulee pois jäsenen tilalle. Yhdistyksen tai valtuuston kokous voidaan aina kutsua koolle valitsemaan uutta hallitusta. Hallitusta on täydennettävä, jos se ei muuten ole päätösvaltainen. (Halila & Tarasti 2011, 501)

6.2 Hallituksen tehtävät ja velvollisuudet

Yhdistyslain mukaan hallituksen kaksi merkittävintä tehtävää ovat sisäisen hallinnon toteuttaminen ja ulkoinen hallinto eli edustaminen. Hallituksen vastuulla on yhdistyksen sisäisten asioiden hoitaminen ja niiden toimeenpano. Joissain tapauk-

sisä toimeenpano voi johtaa myös ulkoiseen hallintoon esimerkiksi sitoumuksien tekeminen. Edellytyksenä on, että yhdistys on rekisteröity. (Muukkonen 2008, 207)

Yhdistyslaissa on määritelty joitakin tehtäviä, jotka hallituksen on aina hoidettava. Hallituksella on vastuu asioista kollektiivina. Puheenjohtajan voidaan katsoa olevan aina muuta hallitusta suuremmassa vastuussa, ainakin moraalisesti. (Loimu 2005, 33)

Hallituksen lakimääräisenä tehtävänä on kutsua yhdistyksen kokous koolle ja huolehtia sen valmistelusta. Jäsen- ja liittoäänestyksistä huolehtiminen on hallituksen vastuulla, ellei yhdistyksessä ole erillistä vaalitoimikuntaa. Lisäksi hallituksen tulee huolehtia kokouksessa tehtyjen päätösten toimeenpanosta. (Hallila & Tarasti 2011, 507–513)

Yhdistyksen talouden, omaisuuden ja hallinnon valvonta on lain mukaan hallituksen tehtävä vaikka konkreettisesti asioita hoitaisi yhdistyksen toimihenkilö tai muu ulkopuolinen toimeksisaaja. Hallituksen on huolehdittava kirjanpidon lainmukaisuudesta sekä varainhoidosta luottavalla tavalla. Hallituksen tehtävänä on päättää omaisuuden luovuttamisesta konkurssin. Yhdistyksen purkautuessa hallituksen jäsenet toimivat selvitysmiehinä, ellei muita selvitysmiehiä valita. Tarvittaessa hallituksella on oikeus ottaa velkaa ja mennä yhdistyksen puolesta takaukseen. (Hallila & Tarasti 2011, 507–513)

Yhdistyslain mukaan hallituksen tehtävänä on edustaa yhdistystä ulospäin. Hallitus toimii yhdistyksen lakimääräisenä edustajana eli huolehtii viranomaisilmoituksista ja edustaa yhdistystä tuomioistuimissa. Hallitus myös palkkaa toimihenkilöt yhdistykseen sekä valvoo heidän toimintaa. (Hallila & Tarasti 2011, 507–513)

Tämän lisäksi hallituksen on lain mukaan valmisteltava toimintakertomus ja talousarvio, jos niitä säännöissä vaaditaan. Hallitus huolehtii jäsenluettelon ylläpidosta ja lainmukaisuudesta. Hallituksen tehtävänä on päättää jäsenten valitsemisesta ja erottamisesta, ellei yhdistyksen omissa säännöissä muuta määrätä. (Hallila & Tarasti 2011, 507–513)

6.3 Hallituksen kokous ja päätöksenteko

Yhdistyslaissa ei ole säännöksiä hallituksen koolle kutumisesta. Jos yhdistyksen omissa säännöissä ei ole määrätty koolle kutumisesta, ainoana ehtona on, että jokaiselle hallituksen jäsenelle tulee olla mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Kokous voidaan pitää ja päätökset tehdä, vaikka jokaista jäsentä ei olisi tavoitettu. Kokouskutsua ei voida lähettää vain osalle tarkoituksena saada riittävän monta päätösvaltaista jäsentä paikalle. Kokousta ei kuitenkaan tarvitse pitää kaikille sopivana ajankohtana, mutta kutsu on lähetettävä myös niille joiden tiedetään olevan estyneitä osallistumaan kokoukseen. (Halila & Tarasti 2011, 518)

Yhdistyslaissa ei ole erikseen määrätty hallituksen päätöksenteosta. Yleensä ainoa hallituksen toimintaa rajoittava ehto on yhdistyksen omissa säännöissä. Säännöissä voi olla esimerkiksi ehto, että hallitus on päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtaja tai hänen estyessä varapuheenjohtaja ja yli puolet hallituksen jäsenistä. Hallitus voi tehdä päätöksiä myös ilman perinteistä kokousta, jos sääntöjen edellyttämä määrä edustajia on paikalla. (Loimu 2005, 83)

Hallitus voi tehdä päätöksiä myös puhelinkokouksessa, videokokouksessa tai ”nettikokouksessa”. Edellytyksenä on, että kaikilla jäsenillä on mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Jäsenillä on myös oltava mahdollisuus vuorovaikutukseen. Puhelinkokouksen aikana jokaisen tulisi kuulla kaikkien puheenvuorot sekä tietoverkossa jokaisen jäsenen tulee nähdä, mitä muut kirjoittavat asiasta. (Loimu 2005, 83)

Sellaista päätöksentekotapa, jossa puheenjohtaja soittaa jokaiselle jäsenelle erikseen ja kysyy mielipidettä, eivät oikeusnormit tunne. Tällaisessa menettelyssä on olemassa vaara, että puheenjohtaja pyrkii vaikuttamaan hallituksen jäsenten mielipiteisiin, kun muut eivät kuule. Hallituksen jäsen ei voi osallistua kokouksessa tapahtuvaan äänestykseen puhelimella. (Loimu 2005, 84)

Siinä tapauksessa, että osa jäsenistä joutuu poistumaan kesken kokouksen ja hallitus ei enää ole päätösvaltainen, pitäisi kokous todeta päätösvaltattomaksi ja lopettaa se. Kokousta voidaan kuitenkin jatkaa ja päätökset tehdä, mutta päätökset tu-

lee ottaa esille seuraavassa kokouksessa ja hyväksyttää. Jossain tilanteissa hallitusta ei saada riittävän nopeasti päättämään asioita. Tällöin puheenjohtaja voi soittaa hallituksen jäsenille ja tehdä päätöksen keskustelujen pohjalta. Puheenjohtaja ottaa tässä tilanteessa kuitenkin riskin, koska jos päätöstä ei jälkikäteen hyväksytä, puheenjohtaja voi joutua korvaamaan aiheuttamansa vahingon. (Loimu 2005, 84–85)

Hallituksen kokouksista on hyvä pitää pöytäkirjaa, vaikka laki ei sitä edellytä. Pöytäkirjan pitämisen voidaan katsoa kuuluvan yhdistyslain 35§ edellyttämään huolellisuusvelvollisuuteen. Pöytäkirjan laatiminen ei kuitenkaan ole edellytyksenä päätöksen pätevyydelle. Yhdistys voi itse päättää pöytäkirjan pitämisen ja tarkistamisen tavasta. Hallituksen jäsenellä on oikeus liittää pöytäkirjaan eriävä mielipiteensä. Tällä voi olla merkitystä erityisesti vahingonkorvausvelvollisuuden ja moiteoikeuden kannalta. (Halila & Tarasti 2011, 519–520)

6.4 Yhdistyksen edustaminen ja nimenkirjoitusoikeus

Yhdistyslain 35§ mukaan hallitus edustaa yhdistystä ja saman lain 36 § mukaan hallituksen puheenjohtajalla on aina oikeus kirjoittaa yhdistyksen nimi, jollei tätä oikeutta ole rajoitettu. Yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä, että oikeus yhdistyksen nimen kirjoittamiseen on yhdellä tai useammalla hallituksen jäsenellä, asemansa perusteella muulla henkilöllä tai hallituksen erikseen valtuuttamalla henkilöllä. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi edustaa yhdistystä. Yhdistyksen säännöissä voidaan rajoittaa nimenkirjoitusoikeutta, niin että kahdella tai useammalla henkilöllä on oikeus kirjoittaa nimi yhdessä. Muuta rajoitusta ei saa merkitä yhdistysrekisteriin. (Yhdistyslaki 503/1989)

Lain 36§ mukaan yhdistyksen allekirjoituksessa tulee olla yhdistyksen nimi ja nimenkirjoittajan/nimenkirjoittajien omakätinen allekirjoitus. Lain esitöiden mukaan yhdistyksen nimi pitää kirjoittaa siinä muodossa kuin se on merkitty rekisteriin. Jossakin tapauksissa yleisesti tunnettu yhdistyksen nimen muoto ei tee oikeustoimesta pätemätöntä. (Muukkonen 2008, 213)

Yhdistyksen nimenkirjoittajan vaihtumisen ilmoittaminen yhdistysrekisteriin on hallituksen velvollisuus. Tiedon katsotaan tuleen sivullisten tietoon, kun nimi on vaihdettu kyseiseen rekisteriin. Sivullisessa on aina oikeus luottaa siihen, että yhdistys on aina valinnut nimenkirjoittajaksi siihen kelpoisen. (Muukkonen 2008, 214)

Hallituksen sisäisessä työnjaossa on voitu määritellä esimerkiksi puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, taloudenhoitajan ja sihteerin tehtävistä. Säännöissä on voitu antaa nimenkirjoitusoikeus tällaiselle henkilölle. Nimenkirjoitusoikeus on silloin automaattisesti kyseiseen tehtävään valitulla, eikä yhdistyksessä voida erikseen päättää, ettei jollakin nimenkirjoittajalla ole tätä oikeutta. Säännöissä voidaan myös määrätä jokaisen hallituksen jäsenen olevan oikeutettu kirjoittamaan yhdistyksen nimi. (Halila & Tarasti 2011, 526)

Yhdistyksen passiivisella edustamisella tarkoitetaan, sitä keille yhdistyksen edustajille yhdistykselle tarkoitetut haasteet ja muut tiedoksiannot voidaan toimittaa. Jokaisella, jolla on oikeus yksin tai jonkun kanssa yhdessä kirjoittaa yhdistyksen nimi, on passiivinen edustusoikeus. Hallituksen puheenjohtajalla on aina passiivinen edustusoikeus, koska sitä ei voida säännöillä poistaa. Jokaisella hallituksen jäsenellä ei automaattisesti ole passiivista edustusoikeutta, koska se on sidottu nimenkirjoitusoikeuteen. Hallitukseen kuulumattomalla voi olla oikeus edustaa yhdistystä passiivisesti, jos hänellä on nimenkirjoitusoikeus. Yhdistyksen sisäinen asia on huolehtia, että yhdistyksessä tiedetään saapuneesta haasteesta tai muusta tiedoksiannosta. (Halila & Tarasti 2011, 529–230)

Vaikka yhdistyslaissa on määritelty nimenkirjoittamisen rajoitukset, joita voidaan merkitä yhdistysrekisteriin ja yhdistyksen sääntöihin, yhdistys omilla sisäisillä päätöksillä määrätä edustusvallan jakautumisesta. Esimerkiksi edustavalta on voitu jakaa heidän tehtäväalueiden mukaisessa suhteessa. Tässä tapauksessa nimenkirjoittaja ei voi kirjoittaa nimeä muissa kuin niissä asioissa, joita hänelle on osoitettu. Ulkopuolinen voi kuitenkin aina luottaa rekisterissä oleviin merkintöihin, eli hänellä on vilpittömän mielen suoja. (Hallila & Tarasti 2011, 528)

KKO:2010:21 ratkaisussa oli kyse yhdistyksen edustamisesta. Käräjäoikeudessa oli vaadittu uuden hallituksen valintaa koskevien päätösten julistamista pätemättömiksi. Käräjäoikeus oli turvaamistoimipäätöksillään kieltänyt päätösten toimeenpanon ja kieltänyt aikaisemman hallituksen jäseniä ryhtymästä yhdistysoikeudellisiin toimiin. Päätöksestä oli valitettu hovioikeuteen. Vanhan hallituksen pj oli antanut asianajotoimistolle toimeksianton koskien yhdistyksen asioita. Tässä tapauksessa otetaan kantaa siihen oliko toimeksianto sitova. Korkein oikeus otti huomioon yhdistyslain 23§ ja 35§ säännökset ja se katsoo, että hallitus oli vaihtunut kokonaan yhdistyksen kokouksessa. Tällöin uusi johtokunta oli yhdistyksen laillinen edustaja ja vanha johtokunta oli menettänyt toimivaltansa. Vanhan johtokunnan puheenjohtajalla oli oikeus ryhtyä toimiin, jotka koskivat yhdistyksen välittömien etujen turvaamista. Asianajan palkkaaminen ei kuitenkaan ollut välttämätön asia. Vanha puheenjohtaja ei ole voinut antaa yhdistystä sitovaan toimeksiantoa, joten asianajotoimistolla ei ole perustetta vaatia yhdistykseltä korvauksia. Asian ratkaistiin äänestyksellä. (KKO:2010:21)

6.5 Rekisteröimättömän yhdistyksen edustaminen

Yhdistyslain 58§ mukaan yhdistys, jota ei ole merkitty rekisteriin, ei voi saada nimiinsä oikeuksia tai tehdä sitoumuksia eikä kantaa tai vastata. Rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta tehdyistä toimesta aiheutuneesta velvoitteesta vastaa toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet joko henkilökohtaisesti tai yhteisvastuullisesti. Yhdistyksen muut jäsenet eivät joudu vastuuseen sellaisesta velvoitteesta, joihin eivät ole sitoutuneet. (Yhdistyslaki 503/1989)

Rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta ja sen hyväksi voidaan tehdä oikeudellisia toimia esimerkiksi yhdistyksen rekisteröinti. Myös pysyvästi rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta voidaan tehdä oikeudellisia toimia. Yhdistyslain 58§ mukaan yhdistyksen puolesta tehdystä toimesta vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet joko henkilökohtaisesti tai yhteisvastuullisesti. Velvoitteen täyttämistä voidaan vaatia keneltä tahansa toimesta tai päätöksestä vastuussa olevalta henkilöltä. Yhteisvastuullisuus tulee velvoiteoikeudesta. (Halila & Tarasti 2011, 727)

Hallitus ei vastaa automaattisesti rekisteröimättömän yhdistyksen puolesta tehdyistä toimista. Vastuu ei synny, jos hallitus ei ole päättänyt asiasta. Vastuuta ei ole myöskään sellaisella hallituksen jäsenellä, joka ei ole osallistunut päätöksen tekoon eikä täytäntöönpanotoimiin. (Halila & Tarasti 2011, 727- 728)

7 HALLINNON JA TALOUDEN VALVONTA

Yhdistyksessä hallinnon ja talouden valvonta on pääsääntöisesti yhdistyksen omalla vastuulla. Jäsenet valvovat hallituksen toimintaa ja hallituksen lakisääteisenä tehtävänä on varmistaa yhdistyksen toiminnan lainmukaisuus. Viranomaiset pyrkivät ohjaamaan toimintaa lähinnä lainsäädännöllä, jolla pyritään ennaltaehkäisemään viranomaisen tarve puuttua toimintaan. (Muukkonen 2008, 229–234)

7.1 Sisäinen ja ulkonen valvonta

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yhdistyksen sisälle rakennettua valvontajärjestelmää, jonka tärkein osa on yhdistyksen kokouksen, tai jos säännöissä on määrätty, valtuuston suorittama valvonta. Sisäinen valvonta tapahtuu pääasiallisesti vuosittaisen tilintarkastuksen yhteydessä hallituksen vastuuvapauden arviointina. Yhdistyksen kokous (tai valtuusto) voi arvioida, onko hallitus noudattanut laissa ja asetuksissa asetettuja velvoitteita. (Muukkonen 2008, 229)

Yhdistyksen kokouksen tai valtuuston suorittama valvonta tapahtuu jälkikäteisesti. Yhdistyslaissa ei anneta oikeussuojakeinoja, joilla päätöksentekofoorumi voisi puuttua hallituksen toimintaan kesken toimintakauden, ellei mahdollisuutta erottaa hallitus lasketa yhdeksi keinoksi. Yhdistyksen kokouksella ei ole edes tiedonsaantioikeutta kaikista hallituksen päätöksistä. Vaikka menettely on ongelmallista, turvaa se hallitukselle osittaisen toimintavapauden toteuttaa lakisääteistä tehtäväänsä eli hoitaa huolellisesti yhdistyksen asioita. Hallituksella itsellään on lain asettama vaatimus valvoa yhdistyksen toiminnan lainmukaisuutta. (Muukkonen 2008, 229–230)

Ulkoisella valvonnalla tarkoitetaan normeja, jotka ohjaavat yhdistyksen toimintaa. Hyviä esimerkkejä lainsäädännöstä on tilintarkastusnormisto sekä yhdistyslain 9§ säännökset rekisterimerkinnöistä. Viranomaisella on myös oikeus lakkauttaa yhdistyksen toiminta tai asettaa yhdistys väliaikaiseen toimintakieltoon. (Muukkonen 2008, 230–231)

7.2 Tilin- ja toiminnantarkastus

Kirjanpitolain 1§ mukaan jokainen liike- tai ammattitoimintaa harjoittava on kirjanpitovelvollinen. Laissa on myös lueteltu erikseen kirjanpitovelvolliset yksiköt, joihin myös yhdistykset kuuluvat. Myös rekisteröimättömät yhdistykset ovat kirjanpitovelvollisia. Kirjanpitolaki- ja asetus sisältää vähän erityisesti yhdistyksiin kohdistuvia säännöksiä. (Vierros, Pöyhönen & Kallio 2010, 41)

Kirjanpitolain periaatteet ovat kaikille kirjanpitovelvollisille samanlaiset. Keskeisimpinä periaatteina voidaan pitää kahdenkertaista kirjanpitoa, hyvää kirjanpitoa, menon ja tulon kirjaamista suoriteperusteen mukaan sekä kirjausten yhdenmukaisuutta pääkirjanpidossa sekä taseessa että tuloslaskelmassa. Yhdistyksen tuloslaskelma tulee laatia kirjanpitoasetuksen 1:3§ mukaan. (Vierros ym. 2010, 42–43) Kirjanpitolain 4§ mukaan yhteisö voi jättää tilintarkastajan valitsematta, jos sekä päättyneellä että sitä edeltäneellä tilikaudella on täyttynyt enintään yksi seuraavista kolmesta ehdosta:

- 1) Taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa.
- 2) Liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa.
- 3) Palveluksessa on keskimäärin yli 3 henkilöä. (Tilintarkastuslaki 459/2007).

Yhdistyslain 38a§ mukaan yhdistyksellä on oltava toiminnantarkastaja, jos sillä ei ole tilintarkastajaa. Jos yhdistys valitsee vain yhden toiminnantarkastajan, on lisäksi valittava varatoiminnantarkastaja, johon sovelletaan samoja säädöksiä kuin varsinaiseen toiminnantarkastajaan. Yhdistyslain 38a§ mukaan toiminnantarkastajan tulee olla luonnollinen henkilö, ja hänellä tulee olla sellainen taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemus kuin on tarpeen yhdistyksen toimintaan nähden. Toiminnantarkastaja ei voi olla vajaavaltainen, konkurssissa tai hänen toimintakelpoisuutensa ei voi olla rajoitettu. Toiminnantarkastajan on oltava riippumaton tarkastusta tehdessään. (Yhdistyslaki 503/1989)

Toiminnantarkastajan on yhdistyslain 38§ mukaan annettava tarkastuskertomus tilinpäätöksestä päättävälle yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukselle. Jos tarkas-

tuksen yhteydessä on huomattu lain tai sääntöjen rikkomista, on siitä mainittava kertomuksessa. Toiminnantarkastajalta ei voida edellyttää kohtuutonta lain ja sääntöjen valvontaa, mutta kertomuksessa on mainittava toimista ja laiminlyönneistä, joista voi aiheutua vahingonkorvausvelvollisuus. Toiminnantarkastajan ei tarvitse ottaa kantaa siihen, täyttyvätkö vahingonkorvauksen edellytykset tai siihen kuka on vastuussa korvauksista. (Halila & Tarasti 2011, 573)

Yhdistyksen säännöissä tai yhdistyksen päätöksellä voidaan lisätä raportointivelvollisuutta. Toiminnantarkastaja voi raportoida havainnoistaan laajemmin kuin laki edellyttää, mutta ei salassapitovelvollisuutta rikkoen. Ylimääräinen raportointi voi esimerkiksi tapahtua hallitukselle annettava muistiona. (Halila & Tarasti 2011, 574)

Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta on säädetty tilintarkastuslain 51§. Tilintarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on aiheuttanut tehtävää suorittaessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta yhteisölle tai säätiölle. Toiminnantarkastajan vahingonkorvausvaateeseen sovelletaan yhdistyslain 39§. Tilintarkastajalta vaaditaan enemmän ammattitaitoa kuin toiminnantarkastajalta. Toiminnantarkastajan on huolehdittava tehtävästään ja toimittava lain edellyttämällä tavalla, vaikka ei välttämättä saa tehtävästään palkkiota. Esimerkki korvausvastuun perustuvasta huolimattomuudesta voi olla, että toiminnantarkastaja on laittanut nimensä tarkastuskertomukseen kirjanpitoaineistoon tutustumatta. (Halila & Tarasti 2011, 561, 586) Yhdistyslain 39§ mukaan myös toiminnantarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka on tahallisesti tai huolimattomuutensa aiheuttanut yhdistykselle. Kanne nostetaan yhdistyksen kotipaikan tuomioistuimessa. (Yhdistyslaki 503/1989)

7.3 Vastuuvapauden myöntäminen

Yhdistyksen säännöissä tulee mainita milloin yhdistyksen hallitus ja tilintarkastajat valitaan, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään. Näistä asioista voidaan päättää ainoastaan yhdistyksen kokouksessa tai valtuutettujen kokouksessa. Laissa ei aseteta vaatimuksia sille, kuinka monessa kokouksessa asioita on käsiteltävä. (Halila & Tarasti 2011, 141)

Kannetta ei voi nostaa vastuuvollisia kohtaan, jos näille on jo myönnetty vastuuvapaus. Kanteen voi kuitenkin nostaa sellaisilla perusteilla, jotka eivät olleet tiedossa vastuuvapautta myönnettäessä. Esimerkiksi yhdistys on saanut tietoonsa, että hallitus tai toimihenkilöt ovat menneet yhdistystä sitovaan takausvastuuseen tai antaneet velan vakuudeksi yhdistyksen omaisuutta. Jos on epäselvää, voidaan-ko vastuuvapaus myöntää käytettävissä olevien tietojen perusteella, päätös voidaan jättää tekemättä ja siirtää asia seuraavaan kokoukseen. Yhdistyslaissa ei ole säännöksiä korvausvastuun vanhentumisesta, joten tässä sovelletaan vanhentumislain säännöksiä. (Halila & Tarasti 2011, 596–597)

8 YHDISTYKSEN LUOTTAMUSHENKILÖIDEN VASTUU

Yhdistyksen luottamushenkilöllä tarkoitetaan yhdistyksen tai hallituksen valitsemaa henkilöä, jolla on hoidettavanaan jokin tehtävä yhdistyksessä. Luottamushenkilö ei yleensä saa työstään yhdistyksen hyväksi palkkaa. Monissa suurissa yhdistyksissä tai liitoissa voi kuitenkin olla palkattu puheenjohtaja. (Loimu 2010, 145)

Luottamushenkilöksi ryhtyminen on vapaaehtoista. Kenelläkään ei ole oikeudellista velvoitetta ottaa hänelle tarjottua tehtävää vastaan missään yhdistyksessä. Tehtävästä voi kieltäytyä mistä syystä tahansa, jopa ilman syytä. Luottamushenkilöiden vastuu voidaan jakaa kolmeen osaan: parlamentaariseen, siviilioikeudelliseen sekä rikosoikeudelliseen vastuuseen. (Loimu 2010, 145)

8.1 Parlamentaarinen vastuu

Hallituksen jäsen tai toimihenkilö voi olla parlamentarisessa eli poliittisessa vastuussa. Poliittisen vastuun soveltaminen työsuhteessa oleviin on kuitenkin hankalaa, joten sen voi katsoa lähinnä liittyvän luottamushenkilöihin. Yhdistysoikeudellisesta näkökulmasta poliittisella vastuulla tarkoitetaan, että henkilön on nautittava valitsijan luottamusta. Jäsenen vapauttamiseen tehtävästään ei tarvita muuta kuin luottamuksen menetys. (Muukkonen 2008, 227)

Yhdistyslaissa on epäsuorasti todettu, että erottamiseen riittää pelkkä epäluottamus. Yhdistyslain 23§ mukaan hallituksen tai sen jäsenen, taikka tilin- tai toiminnan tarkastajan valinta tai erottaminen on yhdistyksen kokouksen päätettävissä. Yhdistyslain 24§ mukaan kokouskutsussa on mainittava, jos kokouksessa aiotaan tehdä päätöksiä yhdistyslain 23§ mainituista asioista. (Loimu 2010, 146)

KKO:2012:50 päätöksessä ammattiyhdistyksen kokous oli päättänyt erottaa pääluottamusmieheksi ja varapääluottamusmieheksi valitun A:n kesken toimintakauden vedoten luottamuspulaa. Yhdistyksen säännöissä ei ollut määräyksiä luottamusmiehen erottamisesta. Yhdistyksen hallitus oli päättänyt kutsua koolle ylimääräisen jäsenkokouksen, jonka kokouskutsussa oli ilmoitettu käsiteltäväksi mm. A:n erottaminen luottamuspuolan vuoksi. Luottamuspuolan perusteeksi esitetään, että A on tuonut esiin luottamuksellista tietoa

hallituksen kokouksessa sekä osallistunut yhdistyksen hajottamista valmistelevaan kokoukseen hallituksen jäsenten tietämättä. Kokouksessa oli päätetty erottaa A ja valita tilalle B. Yhdistyksen sääntöjen mukaan yhdistyksen syyskokouksessa valitaan luottamusmiehet sekä toimikauden pituus. Yhdistyksen sääntöjen mukaan luottamusmies ei ole hallituksen jäsen. Yhdistyslaissa ei ole perusteita luottamusmiesten erottamiseen, mutta yhdistyslain 37§ ja 39§ mukaan luottamusmies voidaan rinnastaa yhdistyksen hallituksen jäseneksi. Luottamusmiehen tulee siis nauttia yhdistyksen luottamusta koko toimikautensa ajan. Yhdistyksen kokous oli toimivaltainen elin päättämään A:n erottamisesta, koska se käyttää yhdistyksessä ylintä päätösvaltaa. (KKO:2012:50)

Hallituksen jäsenet eivät ole jäävejiä, jos käsiteltävänä on koko hallituksen erottaminen. Koska jäsen voi äänestää itseään hallitusta valittaessa, hän voi myös osallistua äänestykseen, jossa äänestetään hänen itsensä erottamisesta hallituksesta. Hallitusta ei voida erottaa ennen kuin toimikausi on alkanut. Hallituksen on siis pitänyt alkaa hoitamaan tehtäväänsä. (Loimu 2010, 146)

Hallituksen valitsemien luottamushenkilöiden erottamisesta ei ole laissa määräyksiä. Hallitus voi kuitenkin erottaa itse valitsemansa henkilöt mistä hyvänsä syystä. Työsuhteessa olevan henkilön kohdalla tulee kuitenkin noudattaa työlainsäädäntöä. (Loimu 2010, 146)

8.2 Vahingonkorvausvastuu

Yhdistyslain mukaan hallituksen jäsen, yhdistyksen toimihenkilö ja toiminnantarkastaja ovat velvollisia korvaamaan vahingon, jonka hän on toimiessaan tahallisesti tai huolimattomuuttaan aiheuttanut yhdistykselle. Myös yhdistyslakia tai yhdistyksen omia sääntöjä rikkomalla aiheutettu vahinko yhdistyksen jäsenelle tai ulkopuoliselle jäsenelle on korvattava. Yhdistyksen palveluksessa olevaan työntekijään sovelletaan erillistä lainsäädäntöä. Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään erikseen tilintarkastuslaissa. (Yhdistyslaki 503/1989)

Korvausvastuu voi tulla kysymykseen myös muiden vahingonkorvausoikeudellisten normien tai periaatteiden mukaan. Yleisten periaatteiden mukaan joudutaan miettimään mikä on korvattavaa vahinkoa ja syy-yhteyttä. Yhdistystoiminnassa korvattavaksi tulee yleensä taloudellista vahinkoa, mutta joskus henkilö- tai esine

vahingotkin voivat tulla korvattavaksi, mutta eivät aineettomat vahingot (elämysvahingot). (Halila & Tarasti 2011, 575–576)

Yhdistyksen luottamushenkilöiden vahingonkorvausvastuu kattaa sekä tahallisen, että tuottamuksellisen toiminnan, jonka seurauksena vahinkoa on syntynyt. Vahingon on nimeen omaan synnyttävä siinä toimessa tai tehtävässä, joka henkilöllä on kyseisessä yhdistyksessä. Laissa ei ole katsottu olevan tarpeellista erikseen säätää myös yhdistyksen sääntöjen rikkomisen tai yhdistyslain rikkomisen aiheuttamasta vastuusta. Lieväkin huolimattomuus oman tehtävän hoidossa voi aiheuttaa korvausvastuun syntymisen. (Muukkonen 2008, 222)

KKO:2005:141 ratkaisussa yhdistys oli jatkanut toimintaansa maksukyvyttömyydestään huolimatta. Yhdistys oli jättänyt maksamatta pelaajien sopimuksen mukaiset eläkevakuutusmaksut. Yhdistyslain 39§ mukaan hallituksen jäsen on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on tahallisesti aiheuttanut yhdistykselle, yhdistyksen jäsenelle tai muulle henkilölle. Tässä tapauksessa korkein oikeus katsoi, että korvausvastuu voi syntyä vain yhdistyslain tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla. Koska pelaajille maksettiin palkat, kysymyksessä ei voinut olla tahallisesta pelaajien edun vahingoittamisesta. KKO vapautti vastaajat vahingonkorvausvastuusta äänin 3-2. (KKO: 2005:141)

Hallituksen jäsen tai yhdistyksen toimihenkilö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimiessaan tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheuttanut yhdistykselle, jos häneltä vaaditaan korvausta. Tehtävästä eronneelta tai itsensä jättäneeltä hallituksen jäseneltä tai varajäseneltä ei voida vaatia vahingonkorvausta. Joissakin tapauksissa vahingonkorvausvastuun välttäminen voi edellyttää aktiivisia toimia vahingon ehkäisemiksi. Korvausvelvolliseksi voi joutua myös toimihenkilö, jolla ei ole edustus oikeutta. Hallituksen jäsen tai toimihenkilö voi joutua korvaamaan vahingon, jonka on aiheuttanut muussa toiminnassa kuin toimiasemassaan esimerkiksi vahingoittamalla yhdistyksen omaisuutta tai antamalla virheellisiä tietoja yhdistykselle. (Halila & Tarasti 2011, 578–579)

8.3 Rikosoikeudellinen vastuu

Rikosoikeudellinen vastuu yhdistystoiminnassa perustuu pitkälti rikoslakiin. Poikkeuksena voidaan huomioida tilintarkastuslaista löytyvät rikostyyppit kuten

tilintarkastusrikkomus ja hyväksytyn tilintarkastajan ammattinimikkeen luvaton käyttö. Jotkin rikoslain säännökset voivat tulla sovellettaviksi yhdistyksen toiminnan myötä, vaikka ne eivät suoranaisesti koske yhdistyksen sisäistä toimintaa. (Muukkonen 2008, 228)

Rikoslain mukaan petoksen, kirjanpitorikoksen tai tilintarkastusrikkomuksen tunnusmerkit voivat yhdistystoiminnassa täyttyä. Sekä kirjanpitorikokseen että tilintarkastusrikkomukseen on otettu erityiset säädökset koskien rangaistusvastuuta oikeushenkilöiden eli myös yhdistysten osalta. Rikoslaisissa on myös säännös koskien luottamusaseman väärinkäyttöä. Rikos voi käytännössä tarkoittaa, että henkilö, jolle on annettu tehtäväksi hoitaa toisen taloudellisia tai oikeudellisia asioita, väärinkäyttää luottamusasemaansa ryhtymällä toimeen, johon hänellä ei ole oikeutta, laiminlyö velvollisuutensa osittain tai kokonaan aiheuttaen vahinkoa sille jonka asioita tämän tulisi hoitaa. Rikoksen tunnusmerkistön täyttyminen edellyttää kuitenkin vahingon tapahtumista. (Muukkonen 2008, 228)

9 POHDINTAA JA YHTEENVETO

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia yhdistyksen luottamushenkilön vastuuta sekä pyrkiä vastaamaan kysymykseen miten vastuu näkyy yhdistyksen toiminnassa. Työ pohjautuu yhdistyslakiin, oikeuskirjallisuuteen sekä oikeustapauksiin. Lisäksi työssä on käytetty lähteenä viranomaisten ja muiden toimijoiden verkkosivuja.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää luottamushenkilön vastuu ja miten se näkyy käytännön yhdistystoiminnassa. Työssä on onnistuttu tuomaan selkeästi esille, mitä luottamushenkilön vastuulla tarkoitetaan ja kuinka se käytännössä toteutuu. Oikeustapausten avulla lukija saa kuvan kuinka yhdistyslakia tulkitaan. Oikeustapaukset on tiivistetty ja niihin on pyritty löytämään oleelliset asiat, jotka lukijan tulisi huomioida. Työssä on luottamushenkilöiden vastuun lisäksi käsitelty yleisesti yhdistystoimintaa, koska sen avulla lukija ymmärtää paremmin, kuinka yhdistyksen tulisi toimia.

Suomessa on perustuslain takaama yhdistymisvapaus eli jokainen saa kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen. Yhdistymisvapaus takaa yhdistykselle autonomian, mutta autonomiaan on rajoitettu lainsäädännöllä. Ylintä päätäntävaltaa yhdistyksessä käyttää yhdistyksen kokous. Jäsenen tärkeimpänä oikeusturvakeinona voidaan pitää ääni- ja läsnäolo-oikeutta yhdistyksen kokouksissa.

Yhdistyksen hallitus on yhdistyksen hallintovallan käyttäjä eli hallitus toteuttaa yhdistyksen kokouksen päätökset. Hallitukselle on laissa määritelty paljon erilaisia tehtäviä, jotka sen tulee hoitaa. Tärkeimpinä tehtävinä voidaan kuitenkin pitää yhdistyksen edustamista ulospäin sekä yhdistyksen toiminnan lainmukaisuudesta huolehtimista.

Yhdistyksen luottamushenkilöt ovat yhdistyksen kokouksen tai hallituksen valitsemia henkilöitä, jotka hoitavat jotakin tehtävää yhdistyksessä. Yleensä luottamushenkilö ei saa työstään palkkaa, mutta suurissa liitoissa tai yhdistyksissä voi olla palkattu puheenjohtaja. Luottamushenkilön tulee aina nauttia valitsijan luottamusta ja pelkkä epäluottamus kyseistä henkilöä kohtaan voi olla peruste tehtä-

västä erottamiseen. Luottamushenkilöllä on yhdistyslain mukaan velvollisuus korvata aiheuttamansa vahinko yhdistykselle. Luottamushenkilön on siis hoidettava tehtävänsä huolellisesti ja vastuullisesti. Vahingonkorvausvelvollisuuden lisäksi, luottamushenkilö voi joutua jopa rikosoikeudellisesti vastuuseen, jos hän käyttää asemaansa väärin tai laiminlyö tehtävänsä.

Suomessa voidaan katsoa olevan paljon yhdistyksiä. Lähes jokainen suomalainen kuuluu johonkin yhdistykseen. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista selvittää, kuinka hyvin tai huonosti yhdistystoimijat tuntevat yhdistyksiä velvoittavaa lainsäädäntöä.

LÄHTEET

Halila, H. & Tarasti, L. 2011. Yhdistysoikeus. 4. uudistettu painos. Hämeenlinna. Kariston Kirjapaino Oy.

Hallituksen esitys 64/1988. Hallituksen esitys Eduskunnalle yhdistyslaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Hämeenlinnan HAO 22.12.2004 04/0780/1. Viitattu 18.11.2015.
https://www.finlex.fi/fi/oikeus/hao/2004/hameenlinnan_hao20040780

Kansalaisyhteiskunta 2016. Järjestöhakemisto. Viitattu 19.1.2016.
<http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/jarjestohakemisto>

KHO:1997:107. Viitattu 5.11.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/1997/199702605>

KHO:2014:1. Viitattu 18.11.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2014/201400001>

KKO:1993:107. Viitattu 3.11.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1993/19930107>

KKO:1997:165. Viitattu 13.1.2016.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/1997/19970165>

KKO:2001:111. Viitattu 18.11.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2001/20010111>

KKO:2005:141. Viitattu 18.11.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2005/20050141>

KKO:2007:42. Viitattu 5.11.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2007/20070042>

KKO:2008:41. Viitattu 12.10.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2008/20080041>

KKO:2010:21. Viitattu 18.11.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2010/20100021>

KKO:2012:50. Viitattu 13.1.2016.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2012/20120050>

KKO:2015:141. Viitattu 18.11.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2005/20050141>

Loimu, K. 2005. Johda yhdistyksesi menestykseen - puheenjohtajan käsikirja. Juva. WS Bookwell Oy.

Loimu, K. 2010. Yhdistystoiminnan käsikirja. 4. uudistettu painos. Juva. Bookwell Oy

Loimu, K. 2013. Yhdistyksen ABC Opas suomalaiseen yhdistystoimintaan. Riika. Into Kustannus Oy.

L 26.5.1989/503. Yhdistyslaki.

L 731/1999. Suomen Perustuslaki.

L 13.4.2007/459. Tilintarkastuslaki

Muukkonen, M. 2008. Yhdistysoikeuden perusteet. Helsinki. Edita Prima Oy.

Patentti- ja rekisterihallitus 2015a. Yhdistystoimijalle. Viitattu 8.9.2015.
https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/rekisteroity_ja_rekisteroimaton_yhdistys.html

Patentti- ja rekisterihallitus 2015b. Rekisteröinnillä yhdistys saa oikeuskelpoisuuden. Viitattu 23.9.2015.
https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/rekisteroity_ja_rekisteroimaton_yhdistys/rekisteroity_ja_rekisteroimaton_yhdistys.html

Patentti- ja rekisterihallitus 2015c. Rekisteröimätön yhdistys ei ole oikeustoimikelpoinen. Viitattu 23.9.2015.
https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/rekisteroity_ja_rekisteroimaton_yhdistys/rekisteroimatonyhdistys.html

Patentti- ja rekisterihallitus 2016a. Lukumäärät yhdistysrekisterissä ja uskonnollisten yhdyskuntien rekisterissä. Viitattu 13.1.2016.
<https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterintilastoja/lukumaaratyhdistysrekisterissajauskonnollistenyhdyskuntienrekisterissa.html>

Patentti- ja rekisterihallitus 2016b. Tilastoa rekisteröidyistä uusista yhdistyksistä ja uskonnollisista yhdyskunnista. Viitattu 13.1.2016.
<https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistysrekisterintilastoja/tilastoarekisteroidyistayhdistyksistajauskonnollisistayhdyskunnista.html>

Tilastokeskus. Tietoa tilastoista. Viitattu 16.9.2015.
http://www.stat.fi/meta/kas/aatteellinen_yh.html

Vaasan HO 16.05.1997 733. Viitattu 13.1.2016.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/ho/1997/vaaho19970733>

Vierros, H., Pöyhönen, K. & Kallio, M. 2010. Yhdistykset ja säätiöt: Kirjanpidon, tilinpäätöksen ja verotuksen erityiskysymyksiä. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.